

Linschoten-Vereeniging

VERSLAG 107DE ALGEMENE LEDENVERGADERING, ZUIDERZEEMUSEUM, ENKHUIZEN 13 juni 2015, 14.00uur

Aanwezig namens het bestuur: dr. Michiel van Groesen, voorzitter; drs. Pieter Jan Klapwijk, secretaris; dr. Hans Bonke, drs. Andrea Kieskamp, leden
Aanwezige leden: 50

Afwezig met bericht van verhindering:

J. Begeman, prof.dr. J.J. Boersema, H.G. de Boois, M. Boekhout, J. Bos, K. Bouwman, drs. R.J.W.M. Brand (namens Maritiem Museum Rotterdam), mr. S.W.P.C. Braunius, H. van Bree, Ph. Burggraaf, drs. Andy Cobben (penningmeester), F.A. van Dam, drs. Stefan Deconinck (bestuurslid), mw dr. A.M.C. van Dissel, P. de Gier, K. Gout, A.J. de Graaff, mw. H. Half-Biegelaar, G. Heerebout, H. Helgers, dr. A. Hovestadt, dr. Michael Limberger (bestuurslid), P. van Loosdregt, drs.ing. J.W. van Maren, drs. S. de Meer, dr. W. Mijnhardt, mw.ir. M. Potjewijd-Kuipers, mw. A.M. Scholten-Schwartz, J. Snellen van Vollenhoven, P. Spaninks, H. von Saher, J.P. Starreveld, mw E. Vanderveken, G. Steenland, W. Vervenne, P. Vons

1. Opening

Voorzitter Michiel van Groesen opent deze vergadering in een herfstachtig en koud Enkhuizen en heet de aanwezigen welkom. Om meer dan één reden is Enkhuizen een passende locatie voor de ledenvergadering van de Vereeniging. Allereerst was het de woonplaats van Jan Huygen van Linschoten, naar wie de vereniging vernoemd is en aan wie in de buurt van het Zuiderzeemuseum een beeldje is gewijd. Ook staat in Enkhuizen op een steenworp afstand van de Westerkerk – waar Van Linschoten begraven ligt – het zogenoemde Corts Huis, gebouwd in 1617, zes jaar na de dood van Van Linschoten. Het Corts Huis is de zetel van de Corts Foundation, genoemd naar Cornelis Willem Corts (1920-2005) en opgericht met het doel geschiedenis- en archiefprojecten uit te voeren over het voormalig Nederlands-Indië, onder meer met betrekking tot het koloniale verleden. Op de zolder van het Corts Huis staat de zogenoemde “oude voorraad”: de nog voorradige Linschotendelen die zijn gepubliceerd tot 1984. Deze wetenschap is met name vandaag bijzonder relevant in verband met de speciale boekenactie van de Vereeniging. De respons van de leden was overdonderend en het bestuur is met name de heer Ton Leenders bijzonder dankbaar voor het vele werk dat hij voor deze actie heeft verricht. Aanwezige leden die boeken hebben besteld, kunnen hun bestelling na afloop van de bijeenkomst meenemen; leden die hun bestelling per post wensten te ontvangen, moeten er rekening mee houden dat met verzending nog enkele weken extra zijn gemoeid. Voorzitter Van Groesen maakt van de gelegenheid gebruik om de Corts Foundation ten overstaan van de vergadering nogmaals te danken voor de verleende gastvrijheid aan de Vereeniging.

Tenslotte memoreert hij dat het morgen, 14 juni 2015, op de kop af vierhonderd jaar geleden is dat Willem Cornelisz. Schouten en Jacob Le Maire uit het nabijgelegen Hoorn vertrokken op hun reis naar de Oost, die zou leiden tot de ontdekking van Kaap Hoorn in januari 1616, een wapenfeit dat de komende maanden in Hoorn uitgebreid wordt gevierd.

2. Verslag van de 106de algemene ledenvergadering, gehouden te Enschede op 14 juni 2014

Het verslag van de vorige ledenvergadering geeft geen aanleiding tot op- en aanmerkingen en wordt door de vergadering vastgesteld, onder dankzegging aan de secretaris.

3. Jaarverslag Linschoten-Vereeniging over het jaar 2014

Het jaarverslag geeft evenmin aanleiding tot op- en aanmerkingen en wordt eveneens ongewijzigd door de vergadering vastgesteld.

4. Verslag van de penningmeester over het jaar 2014

Penningmeester Andy Cobben is helaas verhinderd in verband met een culturele activiteit in Brussel. In zijn plaats licht voorzitter Van Groesen de jaarcijfers toe. De post “nog te ontvangen fondsen” op de Balans betreft de toegezegde financiële ondersteuning voor het jaardeel, die na afsluiting van het boekjaar alsnog is ontvangen. De externe financiering van het jaardeel was het afgelopen jaar lager dan begroot, omdat de aanvragen bij externe fondsen door omstandigheden pas laat konden worden ingediend. Daardoor was het niet mogelijk om de – tamelijk lange – beslistrajecten van de aanvragen te doorlopen voordat het jaardeel zou verschijnen. Hopelijk is dit een eenmalige zaak. De post “overige vorderingen” refereert aan de bulkkorting die de Linschoten-Vereeniging bij grote afnames van de Walburg Pers krijgt. Ook dit bedrag is inmiddels ontvangen.

De Vereeniging is er in geslaagd om alle financiële verplichtingen binnen het boekjaar te voldoen, hetgeen een compliment voor de penningmeester waard is. Voor het komend jaar valt alvast een meevaller te noteren: van de reservering van € 1.500 voor de opslag van het oude fonds zal een substantieel bedrag overblijven omdat de kosten voor aanschaf van kasten beduidend lager uitvielen. Hoewel de productiekosten voor het jaardeel anders waren dan aanvankelijk begroot – door omstandigheden moest een ander deel 113 worden uitgebracht dan aanvankelijk was gepland – kon het boekjaar toch met een bescheiden exploitatiesaldo worden afgesloten. Door een lichte teruggang in leden is de post Contributies wat lager uitgevallen dan het voorgaande jaar; de daling in instellingsleden – gevolg van een aantal fusies van Nederlandse erfgoedinstellingen – is inmiddels gestabiliseerd. De vergadering stemt in met de uitleg en heeft geen verdere vragen.

Verslag van de Kascommissie

De heer W.E. Bornhaupt heeft samen met de heer A.N.W. Vlucht ten huize van de penningmeester de boeken over 2014 gecontroleerd en in orde bevonden. Het begint een mooie traditie te worden: de heer Bornhaupt steekt namens de commissie voor het vierde jaar op rij de loftrumpet over de zorgvuldige wijze waarop de penningmeester zijn werkzaamheden heeft verricht en stelt de vergadering voor om de penningmeester te dechargeren. De vergadering ondersteunt met algemene stemmen het voorstel van de Kascommissie. Het bestuur dankt de heren Bornhaupt en Vlucht voor het door hen verrichte werk.

5. Begroting voor het jaar 2015

Waar de begroting voor 2015 aanvankelijk voorzag in een negatief saldo van € 1.950, kan nu reeds worden geconstateerd dat het eindresultaat er beduidend anders en positiever zal gaan uitzien. Dankzij het overweldigende resultaat van de nu lopende boekenactie zal de opbrengst van de “Verkoop oud fonds” een veelvoud bedragen van de geraamde € 200. De vergadering stemt in met de voorgelegde begroting.

6. Bestuurswisselingen

Dit jaar zijn maar liefst drie bestuursleden aftredend: Andrea Kieskamp, Stefan Deconinck en Michael Limberger. Alledrie zijn herkiesbaar en worden voorgedragen voor een nieuwe bestuurstermijn. De vergadering gaat met algemene stemmen akkoord met de voordracht voor herbenoeming. Voorzitter Van Groesen dankt de vergadering voor het getoonde vertrouwen.

7. Voortgang der Werken

De voorzitter schetst de plannen voor de reeks Werken voor de komende jaren:

- Dit jaar ziet het jaarnaam van de reis van Hendrick Brouwer het licht, dat verhaalt van de mislukte expeditie naar Chili in 1643. Bezorger is prof.dr. Henk den Heijer. De voorlopige datum van de presentatie is 21 november; de locatie wordt nog bekend gemaakt. De totstandkoming van dit deel werd – overigens buiten de schuld van de bezorger – net als Brouwers reis geplaagd door tegenslagen. Voorzitter Van Groesen dankt Henk den Heijer en alle andere direct betrokkenen voor hun inspanningen dit deel op tijd klaar te krijgen.
- Op zaterdag 11 oktober zal tijdens de jaarbijeenkomst van de Stichting Nederlandse Kaap Hoorn-Vaarders in Hoorn de herdruk van deel 49, de reis van Willem Cornelisz. Schouten en Jacob Le Maire, worden gepresenteerd. Verenigingslid drs. Sjoerd de Meer tekende voor een nieuwe inleiding op dit belangwekkende deel, dat onder de titel *Voorbij het eind van de wereld. De ontdekkingsreis van Jacob le Maire en Willem Cornelisz. Schouten, 1615-1617* in samenwerking met de Walburg Pers kan worden uitgebracht in het kader van de viering van vierhonderd jaar ontdekking van Kaap Hoorn. De leden zullen t.z.t. een uitnodiging ontvangen voor de presentatie.
- Voor 2016 staat de tocht van Geleijn van Stapela naar het Amazone-gebied (1625-1630) op de rol. Deel 115. De eerste versie van de tekst is inmiddels ontvangen.
- De reis van de gebroeders Le Bret uit Dordrecht in 1863 naar hun broer op Java staat gepland als deel 116, te verschijnen in 2017. Bezorgers zijn Anne Leussink MA en drs. Wyke Sybesma.
- Deel 117 (2018) behandelt de onderzoeksreis van het korvet ‘Triton’ in 1828 naar de zuidwestkust van Nieuw Guinea. Dr. Willem Mörzer Bruyns tekent voor de bezorging van dit deel.

Voor de jaren 2019 en verder zijn al diverse ideeën in uitwerking. Hoewel daar op dit moment nog niet veel concreets over te zeggen valt, is de voortgang van de reeks qua onderwerpen verzekerd. Nieuwe ideeën zijn echter altijd welkom.

8. Rondvraag

- Naar aanleiding van een vraag uit de vergadering licht voorzitter Michiel van Groesen de rol van de Linschoten-Vereeniging binnen de zogenoemde “maritieme koepel” (het in 2013 ingestelde overlegorgaan dat de onderlinge afstemming van activiteiten tussen maritieme organisaties moet bevorderen – PJK) nader toe. Dit jaar zal een beslissend jaar worden voor de “koepel”: de eerste concrete stappen zijn inmiddels genomen om e.e.a. van de grond te krijgen en de Vereeniging heeft een financiële bijdrage toegezegd. Oud-Linschoten-voorzitter Henk den Heijer voegt daar aan toe dat de helft van de deelnemende instellingen bijdraagt aan de financiering; de rest van de benodigde middelen wordt door de Samenwerkende Maritieme Fondsen gefourneerd. Begin januari 2016 zal worden begonnen met de bouw van het maritieme *portal*.
- Oud-penningmeester Jan Boeré vraagt of – vooruitlopend op de bredere samenwerking binnen de maritieme koepel – de presentatie van deel 114 ook in bredere kring bekend kan worden gemaakt. Deze suggestie zal worden meegenomen. Het is overigens niet zo dat de recente delen via het *portal* van de maritieme koepel zullen worden ontsloten, omdat het contract tussen uitgever en Vereeniging dat niet toestaat.
- De eerste vijftig delen van de Werken worden al in digitale vorm gepresenteerd via de website Het Geheugen van Nederland. Een nieuwe stap is de presentatie via de website *Delpher* van de Koninklijke Bibliotheek. Deze presentatie biedt het grote voordeel dat de delen ook tekstueel doorzoekbaar zijn en dat hun belang als historische en taalkundige bron dus nog veel groter zal zijn dan al het geval was. Op welke termijn een en ander zijn beslag zal krijgen is nog niet bekend; de contracten zijn in ieder geval getekend.
- Voorzitter Van Groesen meldt nog dat een mogelijk toekomstig deel wellicht in samenwerking met Museum Naturalis zal worden uitgebracht. Samenwerking met andere erfgoedinstellingen bij de publicatie van delen in de reeks Werken kan nieuwe perspectieven openen.

9. Sluiting

Voorzitter Van Groesen sluit de vergadering en dankt de aanwezige leden voor hun komst en inbreng.

Na het officiële gedeelte sprak mevrouw dr. Frasia Hertroijs, als docent verbonden aan HOVO Radboud Universiteit Nijmegen over de relatie tussen China en Europa: *Hoe kennis van China naar Europa kwam. De rol van jezuïeten en VOC-dienaren, circa 1680-1795.*

Lange tijd was de kennis in Europa over China bijzonder fragmentarisch. De reiziger Marco Polo was de eerste Europeaan die het lukte om China (over land) te bereiken. Na hem kwamen de Portugezen: zij ontdekten de zeeroutes naar China en handelaren en missionarissen vestigden zich in Macao. Dankzij hun beoefening van wetenschap (onder meer astronomie) verkregen de Jezuiten-missionarissen een voorkeurspositie aan het Chinese hof en konden zij zich met enige vrijheid door heel China bewegen.

De eerste Nederlander in China was de Enkhuizenaar Dirck Cornelisz. Pomp (bijgenaamd Dirck China), een Nederlandse handelaar in Portugese dienst, wiens belevenissen na zijn terugkomst door Lucas Jansz. Wagenaer op schrift werden gesteld (uitgegeven als deel IX in de reeks Werken in 1915) en zo in de Republiek school maakten.

De VOC stuurde in het begin van de zeventiende eeuw vanuit Indië gezantschappen naar het noorden om gunstige handelsvoorwaarden te verkrijgen. Onder hen was Joan Nieuwhof, die tijdens zijn reis veel kennis wist te vergaren over flora, fauna, landbouw en techniek.

Portugese Jezuiten en protestantse VOC-dienaren gingen in de loop van de zeventiende eeuw een opmerkelijk verbond aan: in ruil voor brieven- en personenvervoer door de VOC stelden de Jezuiten (waaronder een aantal van Vlaamse afkomst) hun kennis over China beschikbaar. Daardoor konden de Lage Landen uitgroeien tot het centrum van kennis over China. Zo zagen vertalingen van Confucius in Antwerpen en Amsterdam het licht.

Dit (kennis)monopolie was echter niet van blijvende duur. Meer Europeanen werden toegelaten tot China en de vestiging van factorijen in Kanton zorgden voor alternatieve handelsstromen. Ook ontwikkelden de nationale academies in verschillende Europese landen in de loop van de achttiende eeuw een groeiende belangstelling voor China. De academies van Parijs, Londen, Stockholm en Sint Petersburg startten een systematisch onderzoek naar China; lange vragenlijsten werden opgestuurd naar de Jezuiten ter plaatse, die door dezen grondig en uitgebreid werden beantwoord. Ook werden met hulp van Europese handelscontacten pakketten met naturalia naar Europa gestuurd. Vanuit Nederland was er ook belangstelling voor de wetenschappelijke kant van de contacten met China, onder meer van de zijde van het Bataviaasch Genootschap der Kunsten en Wetenschappen. De weinig enthousiaste houding van de VOC en het gemis aan een nationale academie zorgden er echter voor dat de aanvankelijke voorsprong van de Republiek op kennisgebied van China veranderde in een kennisachterstand ten opzichte van landen die wel een nationale academie bezaten en waar de handelaren wel nauwe contacten met de Jezuiten ter plaatse bleven onderhouden.

Uitreiking Linschotenpenning 2015

Na de lezing van mevrouw Hertroijs overhandigde voorzitter Michiel van Groesen de Linschotenpenning 2015 aan dr. Lodewijk Wagenaar, oud-conservator van Amsterdam Museum en gast-onderzoeker aan de afdeling Geschiedenis van de Universiteit van Amsterdam. In het juryrapport wordt ingegaan op Wagenaars activiteiten in het verspreiden van kennis over de VOC en WIC, zijn inspanningen bij het opzetten van onderzoeks-, museum- en onderwijsprojecten op met name Sri Lanka en zijn enthousiaste en karakteristieke wijze van mondelinge kennisoverdracht. Al deze aspecten hebben er toe bijgedragen dat Wagenaar de Linschotenpenning 2015 ten volle toekomt.

Wagenaars dankwoord was geheel in stijl: “Een vereniging met zo’n bescheiden doelstelling, die al meer dan een eeuw bestaat: het is de meest maffe club die je je kunt voorstellen, maar het is wel een héél goede club!” Het behoeft geen betoog dat Wagenaar de Linschotenpenning in grote dank aanvaardde.

Na de lezing en de overhandiging van de Linschotenpenning konden de aanwezige leden het Zuiderzeemuseum bezoeken. De bijeenkomst werd afgesloten met een borrel in Museumrestaurant Het Peperhuis.

Rotterdam, april 2016

Pieter Jan Klapwijk, secretaris